

Competentieprofiel ISK-NT2-docent

Inleiding

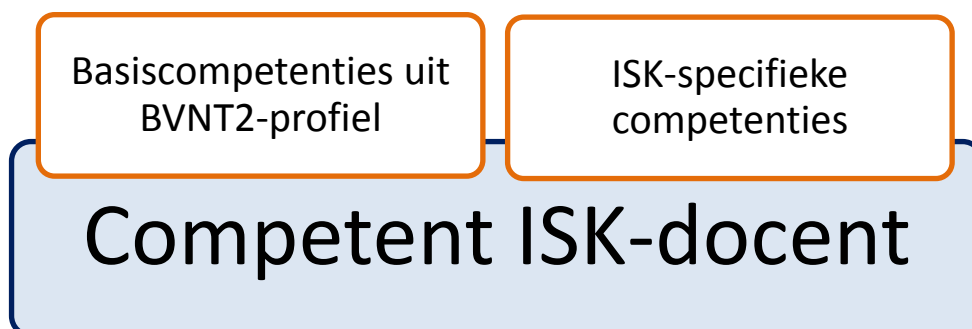
Het competentieprofiel voor ISK-docenten is ontwikkeld door het ITTA naar aanleiding van het feit dat een beschrijving van de ISK-specifieke docentcompetenties tot op heden ontbrak. ISK-leerlingen vormen echter een op zichzelf staande doelgroep die wezenlijk anders is dan de groep volwassen NT2-leerders, wat betekent dat er aandacht dient te zijn voor de specifieke vaardigheden en kennis die in het ISK-onderwijs een rol spelen.

De onderliggende vraag bij het maken van dit profiel is welke competenties ISK-docenten nodig hebben. De literatuur hierover biedt niet veel houvast: zowel in Nederland als in het buitenland is er weinig gepubliceerd over docentcompetenties in het onderwijs aan puberende nieuwkomers. In Nederlandse publicaties wordt hooguit geconcludeerd dat sommige competenties uit het bestaande competentieprofiel voor Docent NT2 wellicht van extra groot belang zijn binnen het ISK-onderwijs. Daarom heeft het ITTA besloten om aansluitend op competentieprofiel van de BVNT2 aanvullende ISK-specifieke competenties te formuleren.

Opbouw profiel

Het profiel is opgebouwd uit twee componenten:

1. De basis: relevante algemene en vakinhoudelijke competenties ontleend aan het profiel van de BVNT2¹, aangevuld met competenties benodigd voor alfabetseringsonderwijs aan nieuwkomers;
2. Specialisatie: specifieke ISK-docentcompetenties.

¹ Competentieprofiel en certificering van docenten NT2, BVNT2: 2017. Zie www.bvnt2.org.

Basiscompetenties NT2-docent

BVNT2 Competentie A.1 De competente taalgebruiker

De docent is een competente gebruiker van het Nederlands. De docent laat dit zien door...

- te beschikken over een eigen taalvaardigheid van minimaal B2 (Europees Referentiekader).
- te beschikken over een hbo-diploma of hoger.

BVNT2 Competentie A.2 Taalbeschouwer

De docent laat zien dat hij op de hoogte is van regels van taalgebruik en taalstructuur en dat hij deze op adequate wijze weet te hanteren. De docent laat dit zien door...

- voor leerders met verschillende achtergronden en verschillende niveaus keuzes te maken voor welke taalhandelingen en structuurkenmerken aandacht behoeven (op basis van nut, frequentie en haalbaarheid).
- voldoende kennis te hebben van de structuurkenmerken en grammatica van het Nederlands voor het onderwijs aan niet-Nederlandstaligen.
- mondelinge en schriftelijke producten van leerlingen te kunnen analyseren en hier adequate feedback op te kunnen geven.

BVNT2 Competentie A.3 Vaststeller van de beginsituatie

De docent stelt zich op de hoogte van de beginsituatie van de individuele leerders in zijn groep en is in staat zijn onderwijsplanning hierop af te stemmen. De docent laat dit zien door...

- een goede analyse te maken van leerlingen op etnische en culturele achtergrond, thuissituatie, vooropleiding, Nederlandse taalvaardigheid, perspectief/doelsituatie en leergedrag, zodat de leerling binnen de juiste leerroute wordt geplaatst.
- zijn onderwijsplanning en didactisch handelen (groeperingsvormen, lesmateriaal) aan te passen aan de kenmerken van de leerling.

BVNT2 Competentie A.4 Begeleider van het leerproces

De docent bezit voldoende kennis en vaardigheden op het gebied van vakinhoud en didactiek om een krachtige leeromgeving tot stand te brengen. De docent laat dit zien door...

- verschillende benaderingen van tweedetaalverwerving en de bijbehorende theoretische achtergrond te kennen.
- kennis te hebben van leerprocessen en leerbaarheid en deze toe te passen in de praktijk.
- korte- en langetermijndoelen voor leerlingen te formuleren, die nastreven in zijn didactisch handelen en ze op een heldere manier uitleggen aan de leerlingen.
- bij deze doelen lesmateriaal selecteren en werkvormen & groeperingsvormen te selecteren.
- rekening te houden met de capaciteiten van individuen door op adequate wijze gebruik te maken van differentiatietechnieken.
- op een adequate en constructieve manier feedback te geven.

- voor lessen te zorgen waarin taalproductie en interactie centraal staan.
- leerlingen te stimuleren om ook buiten de les met de Nederlandse taal bezig te zijn (bijv. d.m.v. buitenschoolse opdrachten).
- een onderwijsleersituatie te creëren waarin sprake is van een gevarieerd mondeling en schriftelijk taalaanbod, dat gericht is op volwaardige communicatie.

BVNT2 Competentie A.5 Evaluator

De docent erkent het belang van evaluatie in het onderwijsleerproces, is in staat op verantwoorde wijze gegevens te verzamelen over het leergedrag en de talige ontwikkeling van leerders, deze op juiste wijze te interpreteren en op basis daarvan besluiten te nemen over planning op de korte en/of lange termijn. De docent laat dit zien door...

- geschikte toetsen en assessmentprocedures te gebruiken; de docent informeert de leerlingen over de resultaten.
- de leerlingen informatieve feedback te geven naar aanleiding van de evaluaties/toetsen.
- zelfreflectie door leerlingen te stimuleren en hen te stimuleren om zelf concrete doelen te stellen.
- de leerlingen systematisch te volgen en de bevindingen vast te leggen in bijvoorbeeld een leerlingdossier.

BVNT2 Competentie B.1 Pedagogische competentie

De docent geeft op een bezielende manier leiding, scheidt een vriendelijke coöperatieve sfeer en zorgt voor een open communicatieve leeromgeving. Hij scheidt een veilig klimaat in de klas en bevordert de emancipatie van de leerlingen. De docent laat dit zien door...

- goed contact te onderhouden met de leerlingen.
- een veilig leerklimaat in de klas te creëren.
- goed met de leerlingen samen te werken en hen te laten samenwerken.
- respect te tonen voor leerlingen en heeft een open houding ten aanzien van cultuurverschillen.
- adequaat om te gaan met leerlingen met psychologische kwetsbaarheid vanwege trauma, rouw en/of verlieservaringen.
- een goed evenwicht te creëren tussen sturing en het nemen van eigen verantwoordelijkheid (autonoom gedrag).

BVNT2 Competentie B.2 Organisatorische competentie

De docent zorgt voor een overzichtelijke, ordelijke, taakgerichte en stimulerende sfeer en is systematisch in het bijhouden en ordenen van gegevens. De docent laat dit zien door...

- consequent duidelijke procedures, afspraken en (tijds)planningen te hanteren, die ook door leerlingen gedragen worden.
- voor duidelijke instructies en doelen te zorgen.

BVNT2 Competentie B.3 Competent in het samenwerken met collega's

De docent is zich bewust van zijn verantwoordelijkheid in het samenwerken met collega's en heeft voldoende kennis en vaardigheden om een professionele bijdrage te leveren aan een goed pedagogisch en didactisch klimaat op de school, aan goede werkverhoudingen en een goede schoolorganisatie. De docent laat dit zien door...

- relevante informatie met collega's te delen, met hen te overleggen en informatie die hij van hen krijgt te gebruiken.
- collegiale intervisie te geven en te ontvangen.

BVNT2 Competentie B.4 Competent in reflectie en ontwikkeling

De docent denkt regelmatig na over zijn beroepsopvattingen en zijn professionele bekwaamheid. Hij streeft ernaar zijn beroepsuitoefening bij de tijd te houden en te verbeteren. De docent laat dit zien door...

- aan de ontwikkeling van zijn eigen bekwaamheid te werken op basis van het analyseren van zijn competenties.
- vakliteratuur bij te houden en studiedagen/conferenties/cursussen te bezoeken.
- open te staan voor hulp van collega's.

BVNT2 Competentie B.5 Competent in het samenwerken met de omgeving

De docent levert in het belang van zijn leerlingen en de school zijn bijdrage aan een goede samenwerking met mensen en instellingen in de context van de school. De docent laat dit zien door...

- op een constructieve manier met andere betrokkenen te overleggen.
- indien nodig informatie te verschaffen aan samenwerkende instanties en betrokkenen en informatie die hij van hen krijgt te gebruiken.

BVNT2 Competentie C.1 Alfabetisering

De alfabetiseringsdocent beheerst de didactiek van het aanvankelijk lees- en schrijfonderwijs. De alfabetiseringsdocent laat dit zien door...

- adequaat om te gaan met leerlingen die nauwelijks of geen ervaring hebben met studievaardigheden en schoolse situaties.
- kennis te hebben van het verschil tussen analfabetisme en het beheersen van een ander schrift; de docent weet welke implicaties dit heeft voor het onderwijs.
- de rol van mondelinge vaardigheden en woordenschat bij het proces van (beter) leren lezen en schrijven te kennen.

ISK-specifieke competenties

ISK Competentie 1 Begeleider van (groepen van) pubers met een migratieachtergrond

De docent kan omgaan met de doelgroep voor nieuwkomersonderwijs in de ISK. De docent laat dit zien door...

- affiniteit te hebben met jongeren tussen de 12 en 18 jaar.
- zich op de hoogte te stellen van de sociaal-culturele achtergrond van de leerlingen en een open, respectvolle houding te hebben naar de leerlingen.
- verschillen en overeenkomsten te zien tussen leerlingen die in een AZC wonen/een vluchtgeschiedenis hebben en kinderen van arbeidsmigranten.
- oog te hebben voor en inlevingsvermogen in emotionele processen zoals verliesverwerking bij pubers.
- ontwikkelings- of gedragsproblemen bij individuele leerlingen te signaleren en in overleg met collega's te beoordelen of en zo ja hoe deze aangepakt kunnen worden.
- oog te hebben voor groepsprocessen in de klas en adequaat te reageren op dynamiek tussen de leerlingen, zoals pestgedrag of buitengesloten leerlingen.
- om te kunnen gaan met steeds wisselende leerlingpopulaties en flexibel te zijn.

ISK Competentie 2 Begeleider van individuele taalverwervingsprocessen

De docent is zich bewust van individuele verschillen tussen leerlingen, weet hoe hij hierop moet anticiperen en hoe hij deze verschillen kan benutten in de les. De docent laat dit zien door...

- kennis te hebben van het Raamwerk NT2, het Raamwerk AlfaNT2 en het Referentiekader Taal en de verschillen daartussen.
- zijn taalgebruik aan te passen aan het niveau van de leerling.
- individuele leerdoelen te formuleren voor leerlingen en die in te zetten in de les.
- gedifferentieerd te werken door middel van variatie in instructie, leerstofaanbod en feedback.
- een scala aan werkvormen te gebruiken om leerlingen op maat onderwijs aan te bieden.
- lesmateriaal te laten aansluiten bij het niveau van de individuele leerling.
- onderscheid te maken tussen een beperkte ontwikkelingspotentie en beperkte prestaties vanwege een (nog) lage taalvaardigheid.
- interactieve lessen te geven en goed klassenmanagement te hanteren.

ISK Competentie 3 Begeleider van de ontwikkeling van schoolse vaardigheden

De docent kan werken met leerlingen die geen of andere ervaringen hebben met school en leren. De docent laat dit zien door...

- met de betreffende leerlingen studievoordigheden en schoolse vaardigheden te ontwikkelen, zoals plannen, het bijhouden van een agenda, leren leren en het maken van huiswerk.
- vereiste digitale vaardigheden over te brengen aan de betreffende leerlingen.
- het lesmateriaal aan te vullen met concrete en praktische voorbeelden en opdrachten.
- kleine resultaten te zien, te benoemen en zichtbaar te maken.

ISK Competentie 4 Begeleider van zelfstandig leren

De docent vervult de rol van coach en begeleider van het leerproces. De docent laat dit zien door...

- de leerling op adequate wijze te stimuleren en motiveren tot leren en samen met de leerling doelen te stellen.
- het (zelfstandig) leervermogen van de leerling te ontwikkelen en te benutten door middel van een coachende houding.
- het gevoel van eigenwaarde en zelfvertrouwen van de leerder te stimuleren.

ISK Competentie 5 Begeleider van maatschappelijke ontwikkeling van de leerling

De docent integreert burgerschap, sociale vaardigheden en kennis van de Nederlandse maatschappij in de lespraktijk. De docent laat dit zien door...

- het onderwijs te laten aansluiten bij de leefwereld en belevingswereld van de leerling en zo de talige doelen aan niet-talige doelen te koppelen.
- buitenschools (taal)leren te stimuleren zodat leerlingen kennis maken met de Nederlandse maatschappij en bewust worden van de rol van taal daarin.
- een sensitieve, open houding ten aanzien van cultuurverschillen te tonen, deze respectvol bespreekbaar te maken en te werken aan cultureel begrip bij leerlingen.
- leerlingen te stimuleren om deel te nemen aan activiteiten in de maatschappij.
- respect te tonen voor opvattingen van leerlingen met betrekking tot precare onderwerpen zoals homohuwelijk, samenwonen etc.
- de leerlingen op begrijpvolle wijze uitleg te geven over Nederlandse normen, waarden en regels.

ISK Competentie 6 Begeleider van loopbaankeuze

De docent heeft kennis van het regulier onderwijs (VO/MBO/HO) en kan de leerling op de juiste manier begeleiden bij de route naar het vervoltraject. De docent laat dit zien door...

- op de hoogte te zijn van mogelijke vervoltrajecten en eventuele vereisten daarvoor.
- leerlingen te laten kennismaken met het vervolgonderwijs en de arbeidsmarkt door loopbaanoriënterende activiteiten.
- zich op de hoogte te stellen van ontwikkelingen in het regulier onderwijs.
- intensief samen te werken met collega's, zowel binnen de ISK als met collega's uit het regulier onderwijs, om leerlingen zo goed mogelijk te kunnen begeleiden.

Specifiek voor mentoren geldt dat zij laten zien...

- al in de instroomfase te onderzoeken wat de potentie is van de leerling en bewust te kijken welk regulier traject het beste aansluit bij de wensen en capaciteiten van de leerling.
- eraan bij te dragen dat leerlingen passende adviezen krijgen die aansluiten bij hun ambities en capaciteiten.
- leerlingen te begeleiden bij het maken van keuzes gericht op hun studie en loopbaan.

ISK Competentie 7 Vakgericht taaldocent

De docent kan de vakinhouden van het regulier onderwijs koppelen aan taalontwikkeling. De docent laat dit zien door...

- te weten wat de leerling nodig heeft om te kunnen doorstromen naar het regulier onderwijs en zijn lesaanbod daarop af te stellen.
- samen te werken met vakcollega's en samen met hen gemeenschappelijke doelen te vormen waarbij taal- en vakdoelen aan elkaar worden gekoppeld.
- leerlingen voorafgaand aan de overstap naar het regulier onderwijs al te laten kennismaken met reguliere methoden.
- authentiek lesmateriaal toegankelijk te maken voor NT2-leerlingen in samenwerking met de vakdocent en/of praktijkbegeleider.
- docenten in het reguliere onderwijs tips te geven voor het koppelen van de taalontwikkeling aan de vakinhouden.

Competentie 8 Educatief partner

De docent onderhoudt het contact met ouders en andere instellingen die betrokken zijn bij de leerling. De docent laat dit zien door...

- bekend te zijn met de leefwereld van ouders of verzorgers en met de culturele diversiteit van de leerlingen en te weten hoe hij daar rekening mee moet houden.
- op een open en constructieve manier contacten met ouders, verzorgers of andere belanghebbenden te onderhouden.
- ouders te stimuleren om hun rol als opvoeder te nemen (educatief thuismilieu).

Specifiek voor mentoren geldt dat zij laten zien...

- bekend te zijn met elementaire zaken zoals asielaanvraag, eerste opvang, procedures etc.
- mensen en instellingen buiten de school aan te spreken die met de leerlingen/deelnemers te maken hebben en ook zelf voor die mensen en instellingen aanspreekbaar te zijn.

Verantwoording

Het profiel is tot stand gekomen door de competenties uit het profiel van de BVNT2 en de concept-ISK-specifieke competenties middels een enquête voor te leggen aan ervaringsdeskundigen.

De enquête is uitgezet via LOWAN onder ISK-docenten, teamleiders, vakdocenten, coördinatoren en beleidsmedewerkers om een zo inclusief mogelijk beeld te krijgen. De enquête is ingevuld door 82 ISK-actoren, afkomstig van ruim vijftig verschillende ISK's. De meerderheid van de respondenten heeft tenminste vier jaar leservaring binnen een ISK (69,1%) en heeft een PABO-achtergrond (64,2%).

Respondenten werd allereerst gevraagd om het belang van elf BVNT2-competenties aan te geven door de bijbehorende indicatoren op een vierpuntschaal te waarderen. Vervolgens werden de door het ITTA opgestelde concept-ISK-specifieke competenties voorgelegd aan de respondenten. Elke competentie was uitgewerkt met indicatoren van gedrag van de ISK-docent. De respondenten waardeerden ook deze indicatoren op een vierpuntschaal en per competentie was er ruimte voor aanvullende opmerkingen.

Uit de resultaten bleek dat het gros van de respondenten de 11 voorgelegde BVNT2-competenties belangrijk tot zeer belangrijk vindt. De competenties van de BVNT2 blijven daarmee staan, ook voor ISK-docenten.

Ook de ISK-specifieke competenties en uitspraken werden overwegend als 'belangrijk' of 'zeer belangrijk' aangemerkt. Extra aanvullingen van de respondenten zijn geanalyseerd op relevantie en vervolgens al dan niet opgenomen in het competentieprofiel. Soms hadden deze aanvullingen betrekking op een andere verwoording. Zo stond er oorspronkelijk verwoord 'De docent kent de doelgroep voor nieuwkomersonderwijs in de ISK', waarbij werd opgemerkt dat dit te stellig is omdat dan alleen NT2-docenten die onbezoldigd stage hebben gelopen in een ISK zouden voldoen aan de eisen van de professionele ISK-NT2-docent. Ook deden respondenten suggesties voor aanvullingen op het concept, zoals het aangaan van het gesprek over Nederlandse normen en waarden. Van de suggesties voor verfijningen en aanvullingen door de respondenten is dankbaar gebruik gemaakt om tot een tweede conceptprofiel te komen.

Het tweede concept is voorts nog intensief besproken met een aantal beleidsmedewerkers en teamleiders van ISK's en op basis van de feedback bewerkt tot de huidige vorm en inhoud.